Beleidskader Samen Energie Opwekken

Concept versie 27 januari 2021

De gemeente Rheden vindt het belangrijk dat projecten voor zonnevelden en windenergie samen met inwoners, bedrijven en andere belanghebbenden* worden opgestart en uitgevoerd. Projecten waarin inwoners meedoen hebben een grotere kans op succes. Bovendien lopen deze projecten vaak positiever en soepeler dan projecten waarbij geen lokale betrokkenheid is. Het contact met de omgeving staat centraal. Er moet ruimte zijn voor dialoog waarin verschillende ideeën en perspectieven serieus worden overwogen. Dit betekent niet dat er 100% overeenstemming moet zijn, wel dat zoveel mogelijk draagvlak is gezocht en gekregen en keuzes helder onderbouwd zijn.

De gemeente wil dat initiatiefnemers* zich maximaal inspannen om te zorgen dat alle belanghebbenden op een goede manier worden geïnformeerd, mee kunnen denken, mee kunnen werken en invloed kunnen uitoefenen op beslissingen van de initiatiefnemer en de gemeenteraad. Daarom zijn in dit hoofdstuk uitgangspunten opgesteld voor de samenwerking. Daarnaast is ook beschreven hoe de omgeving mee zou kunnen profiteren van de opbrengsten van een project.

De gemeente heeft een voorkeur voor lokale initiatieven vanuit de samenleving: door en voor onze inwoners. Andere initiatieven dan lokale initiatieven sluiten wij niet op voorhand uit.

Uitgangspunten voor een goede samenwerking

Samen met de omgeving
Samen met de initiatiefnemer zorgen we ervoor dat belanghebbenden bij een project voor een zonneveld of windmolen(s) goed worden geïnformeerd, mee kunnen denken en invloed kunnen uitoefenen op de te nemen besluiten.

Maatwerk
Ieder project voor een zonneveld of windenergie is uniek. De wensen van de verschillende belanghebbenden en de verwachte ruimtelijke en maatschappelijke impact* van een project verschillen per project. Hoe de samenwerking tussen de initiatiefnemers, de gemeente, de omwonenden* en andere belanghebbenden er uit ziet, wordt daarom per project bepaald.
Voor iedere samenwerking bij een project geldt dat de kwaliteit van de participatie* in hoge mate wordt bepaald door :
- **Transparantie** waarbij belanghebbenden serieuze gesprekspartners zijn voor de initiatiefnemer;
- **Openheid** en **redelijkheid** in de dialoog tussen de belanghebbende partijen;
- Voldoende ruimte voor belanghebbenden om **gehoord te worden over** en **invloed te hebben op** de ruimtelijke en maatschappelijke inpassing en financiële afwikkeling van het project.

Voor de haalbaarheid van een initiatief is professionaliteit in de projectontwikkeling belangrijk. Initiatiefnemers moeten daarom aantoonbaar beschikken over of toegang hebben tot de kennis, vaardigheden en middelen voor professionele ontwikkeling van het project.

Uitgangspunten per projectfase
Ieder project doorloopt een aantal fasen. Afhankelijk van de omvang en impact op de omgeving van een project is de doorlooptijd langer of korter.

---

* In bijlage 3 van de bij dit Beleidskader behorende Handreiking is een begrippenlijst opgenomen. De begrippen met een asterisk (*) worden daarin toegelicht.

Hieronder staan de uitgangspunten en richtlijnen per fase beschreven. Deze uitgangspunten en richtlijnen zijn algemeen geldig en de gemeente toetst of inspanningen van de initiatiefnemer hier voldoende aan tegemoet komen. In de Handreiking bij dit Beleidskader zijn de fasen en stappen, onder andere in Bijlage 1, nader uitgewerkt.

Belangrijk is om op te merken dat voor een goede samenwerking de kwaliteit van de informele communicatie tussen initiatiefnemers, belanghebbenden en gemeente net zo belangrijk is als de formele overleggen en afspraken.

1. **Fase waarin het projectvoornemen wordt getoetst**
   De initiatiefnemer bespreekt, op basis van een globale projectomschrijving, met de gemeente of het project kans van slagen heeft. De gemeente toetst het project op hoofdlijnen aan lokaal en provinciaal beleid en wetgeving. Hiermee is niet gezegd dat het project uiteindelijk ook een vergunning krijgt.
   Daarvoor of uiterlijk direct nadat de gemeente heeft aangegeven dat uit de eerste toets blijkt dat het project kans van slagen heeft, *informeert* de initiatiefnemer de belanghebbenden.

2. **Ontwerp en voorbereidingsfase**
   De initiatiefnemer nodigt belanghebbenden uit om een actieve rol te nemen in het proces en stelt hen in de gelegenheid daadwerkelijk invloed te hebben op de vormgeving en ontwikkeling van het project. Om dat te bereiken wordt, nadat de belanghebbenden zijn geïnformeerd, een omgevingsraad* opgericht. Deze bestaat uit bewoners en andere belanghebbenden, die actief mee willen denken over het project, de belangen van bewoners en andere belanghebbenden vertegenwoordigt en de initiatiefnemer en gemeente adviseert. Deze belangenvertegenwoordigers zijn intensief bij het project betrokken om mee te denken over een haalbaar plan met draagvlak. Gestreefd wordt naar een representatieve vertegenwoordiging in de omgevingsraad van bewoners en andere belanghebbenden, zowel wat betreft samenstelling van doelgroepen als standpunten.
   De kosten van de omgevingsraad, bijvoorbeeld om een onafhankelijk voorzitter te kunnen betalen, zijn voor rekening van de initiatiefnemer. Indien het een bewonersinitiatief is, kan hiervoor eventueel subsidie worden aangevraagd bij de gemeente. Dit zal per initiatief worden beoordeeld.

   De initiatiefnemer stelt in overleg met de omgevingsraad een communicatie- en participatieplan op waarin tenminste het volgende wordt beschreven:
   - Hoe de gebiedstafels* worden ingezet;
     De gebiedstafel staat voor een proces waarin belanghebbenden actief worden betrokken bij ruimtelijke ontwikkelingen in een landschapseenheid. Zij adviseren de initiatiefnemer en de gemeente over ruimtelijke initiatieven binnen de betreffende landschappelijke eenheid en hebben een activerende en organiserende rol rond doelen die in de Omgevingsvisie Buitengebied zijn opgenomen. Dit zijn brede bijeenkomsten voor iedereen die geïnteresseerd is in de ontwikkeling en geïnformeerd wil worden dan wel wil meedenken. Bij de gebiedstafel kan worden getoetst of datgene wat de initiatiefnemer met de omgevingsraad heeft voorbereidt ook op draagvlak kan rekenen.
   - Een analyse van de belanghebbenden;
   - Een analyse van de thema's en belangen die in de omgeving spelen;
   - De verschillende rollen en mate van invloed van de verschillende belanghebbenden.
   - Hoe belanghebbenden bij het project worden betrokken;

- Hoe de projectcommunicatie richting belanghebbenden wordt vormgegeven. Hierbij dient rekening te worden gehouden met groepen die moeilijk bereikbaar zijn, zoals laag geletterden;
- Op welke wijze de afspraken met en aandachtspunten van belanghebbenden worden vastgelegd en gemonitord;
- Hoe de afspraken met belanghebbenden invloed hebben op de vormgeving, ontwikkeling en exploitatie van het project.

Ten aanzien van omgevingsmanagement gelden de volgende uitgangspunten:

- De communicatie met de omgeving is primair een verantwoordelijkheid van de initiatiefnemer; hij of zij gebruikt hiervoor eigen communicatiekanalen;
- De bijeenkomsten vinden plaats op een toegankelijke locatie. De locatie zelf of een locatie in de directe nabijheid heeft de voorkeur;
- Een professionele, onafhankelijke gespreksleider begeleidt de bijeenkomsten.
- De initiatiefnemer biedt de gemeente de mogelijkheid om aanwezig te zijn.
- Er wordt een onafhankelijk verslag gemaakt van de bijeenkomsten. Het verslag wordt verstuurd naar alle genodigden;
- Initiatiefnemers maken inzichtelijk wat er met de opmerkingen van belanghebbenden wordt gedaan;
- Wanneer er door de belanghebbenden specifieke wensen worden geuit ten aanzien van het ontwerp voor de ruimtelijke inpassing van het zonneveld of de windmolen(s), moet gemotiveerd worden aangegeven waarom wel/geen uitvoering wordt gegeven aan deze wensen. Het Beleidskader Energie en Landschap is een belangrijk uitgangspunt voor de motivatie van de keuzes.

Naast het communicatie-/participatieplan stelt de initiatiefnemer in overleg met de omgevingsraad een projectplan op. Dit beschrijft onder andere het ruimtelijk ontwerpproces en hoe de belanghebbenden daarbij worden betrokken. Ook staat in het projectplan een voorstel hoe de omgeving mee profiteert deelt van de opbrengsten van het project. Er moet een bijdrage worden geleverd aan de verbetering van de ruimtelijke kwaliteit van de omgeving. De gebiedsdoelen uit de Omgevingsvisie Buitengebied kunnen hiervoor als uitgangspunt worden genomen. Daarnaast dienen de mogelijkheden onderzocht te worden om de omgeving ook financieel te laten profiteren. Een streefwaarde daarbij is dat een zonneveld of windmolen(s) 50% lokaal eigendom worden.
De initiatiefnemer documenteert het proces en beschrijft hoe de plannen in gezamenlijkheid zijn opgesteld.

In fase 2 is de rol van de omgevingsraad *meedenken*, *meewerken*, *adviseren* en *beïnvloeden van de beslissing*. Het advies van de omgevingsraad weegt mee bij de toetsing door de gemeente.

3. Fase van de aanvraag van de vergunning

De initiatiefnemer vraagt een vergunning aan bij de gemeente. De gemeente *toetst* op basis van het Beleidskader Samen Energie Opwekken inclusief de bijbehorende Handreiking in de bijlage en het advies van de omgevingsraad, of er een zorgvuldig proces is doorlopen, waarbij de belangen van de omgeving voldoende zijn meegenomen. Indien dit niet is gebeurd, kan de gemeente besluiten geen planologische medewerking te verlenen.
De manier waarop de besluitvorming hier over plaatsvindt, hangt af van de omvang en de

impact* van het project. In alle gevallen wordt de aanvraag van de vergunning bekendgemaakt en worden daarbij ook de mogelijkheden voor belanghebbenden om te reageren beschreven. Bij grotere projecten, bijvoorbeeld als het om grote windmolens gaat, kunnen inwoners en andere belanghebbenden invloed uitoefenen op het besluit van de gemeenteraad door middel van inspraak en het geven van zienswijzen. In alle gevallen bestaat de mogelijkheid om een bezwaarschrift in te dienen.
In deze fase is de rol van inwoners en andere belanghebbenden *beïnvloeden van de beslissing.*

Bij de realisatie van het project zal de initiatiefnemer voor diensten en materialen de voorkeur geven aan lokale toeleveranciers voor diensten en materialen. Hiermee wordt de lokale economie gestimuleerd en het aantal vervoersbewegingen beperkt. Hiervan kan alleen gemotiveerd worden afgeweken.

Uitgangspunten voor een goede verdeling van de opbrengsten van een project.

De omgeving profiteert mee.
We zorgen dat een redelijk deel van de opbrengst ten goede komt aan de omgeving.

De komst van een zonneveld en/of windmolens kan een vermindering betekenen van het woongenot van inwoners die in de omgeving wonen. Ook kan de ruimtelijke kwaliteit, zoals landschaps- en natuurwaarden, achteruit gaan. Het is daarom redelijk en billijk dat een deel van de opbrengsten ten goede komt aan de omgeving.

Tegelijk erkennen we dat de realisatie van de energieopgave geen belemmering mag ondervinden van onredelijke eisen aan initiatiefnemers. Transparantie over de kosten, opbrengsten en ruimtelijke impact van een project is daarom een vereiste. Omdat er grote verschillen zijn in de opbrengsten van projecten, zullen ook de bedragen die beschikbaar zijn voor de omgeving sterk verschillen. Samen met de impact van het project op de ruimtelijke kwaliteit bepaalt dit welke bijdrage beschikbaar gesteld moet worden als compensatie.

In het Nationaal Klimaatakkoord (2019) staat dat gestreefd wordt naar minimaal 50% lokaal eigendom van lokale duurzame energieprojecten. Lokaal eigenaarschap* zorgt dat de baten meer bij de omgeving terecht komen. Lokale eigenaren kennen de omgeving beter, wat de communicatie en de inbreng van lokale wensen makkelijker maakt. Dit zorgt voor meer acceptatie en draagvlak en een grotere slagingskans van een project.
De opbrengsten van een project kunnen direct (in de vorm van duurzame energie uit het project) of indirect (financieel) ten gunste komen aan de inwoners. De combinatie van mogelijkheden om de opbrengsten ook ten goede te laten komen aan de omgeving zal per project verschillen, omdat de situatie en de wensen van de bewoners verschillend zullen zijn. Hoe de verdeling er uit zal zien, wordt bepaald in een dialoog tussen de initiatiefnemer, gemeente en de omgevingsraad en wordt vastgelegd in het projectplan.

Initiatiefnemers moeten de omwonenden en belanghebbenden de mogelijkheid bieden mede-eigenaar te worden, bij voorkeur in samenspraak met een lokale energiecoöperatie* of een bewonersinitiatief. Als de 50% eigenaarschap niet wordt gehaald, verwachten we dat een initiatiefnemer aantoont dat hij zich voldoende heeft ingespannen om de 50% mede-eigenaarschap van de omgeving wel te bereiken.

Naast de mogelijkheid om een deel van de opbrengsten direct ten goede te laten komen aan inwoners, kan een deel van de opbrengsten ook worden gereserveerd voor een omgevingsfonds. Een omgevingsfonds financiert projecten ter verbetering van de leefomgeving (ruimtelijk en sociaal domein) en draagt zo ook bij aan de kwaliteit van de leefomgeving. Dit is aanvullend op de gestelde landschappelijke inpassing van het initiatief, zoals beschreven in het Beleidskader Energie en Landschap.

Bij de besteding van het omgevingsfonds is het belangrijk aansluiting te zoeken met de gebiedsdoelen en –opdrachten uit de Omgevingsvisie Buitengebied van de gemeente Rheden. Deze is opgesteld in nauwe samenspraak met de inwoners en andere belanghebbenden.
Los van het omgevingsfonds zal altijd sprake moeten zijn van ruimtelijke passendheid op basis van de omgevingsvisie Buitengebied.

Belangrijk bij de verdeling is dat ook mensen die weinig te besteden hebben, voldoende mee profiteren van de opbrengsten.

De gemeente toetst of de belanghebbenden voldoende zijn betrokken bij de verdeling van de opbrengsten. Dit gebeurt aan de hand van het projectplan, het advies van de omgevingsraad, het voorliggende Beleidskader en de Omgevingsvisie buitengebied.

Verdeling van de opbrengsten
We stimuleren als gemeente dat belanghebbenden voldoende worden betrokken bij de verdeling van de opbrengsten en er een goede verdeling over inwoners en belangen plaatsvindt.